

Alleen duurzame visserij nog kansrijk

Focussen op rol als nichespeler en creatie toegevoegde waarde

De rentabiliteit in de visserij is vrij laag en fluctueert sterk. De handel en verwerking weten zich goed staande te houden, deels op basis van geïmporteerde grondstoffen. Het is voor ondernemers van belang te investeren in energiezuinige boten, motoren, vangst- en bewaarsystemen. Vissers die investeren in moderne, duurzamere technieken als SumWing, twinrig, flyshoot en pulsvisserij¹ en die beschikken over een MSC keurmerk hebben een paar stappen voorsprong.

Plaats in de productiekolom en segmentering

Deze visie gaat over de productiekolom voor zowel gekweekte als wildgevangen vis. Daartoe behoren de visserij, de afslagen (visveilingen), de visverwerking en de groothandel. De detailhandel blijft buiten beschouwing. De visserij is te verdelen in kustvisserij (met productie), kottervisserij en diepzeevisserij (pelagische visserij).

Marktontwikkelingen visserijketen

Internationaal

De visconsumptie is wereldwijd circa 120 mln ton en neemt jaarlijks toe. De visvangst is met 58 mln ton een stuk lager. Europa heeft een beperkt belang in de mondiale visvangst, heeft zelf een visquotum van 4,3 mln ton en importeert circa 11 mln ton vis ter waarde van € 28 mrd². De visteelt neemt

¹ SumWing is een zwevende vleugel met netten, twinrig is een vorm van vissen met twee aan elkaar gekoppelde bodemsleepnetten, bij flyshooten wordt gevestigd met zegens (rechthoekige netten met lange lijnen aan de uiteinden) en bij de pulsvisserij met een pulskor die stroomstootjes afgeeft waardoor vissen van de zeebodem opschrikken en het net in zwemmen.

² Cijfers 2009.

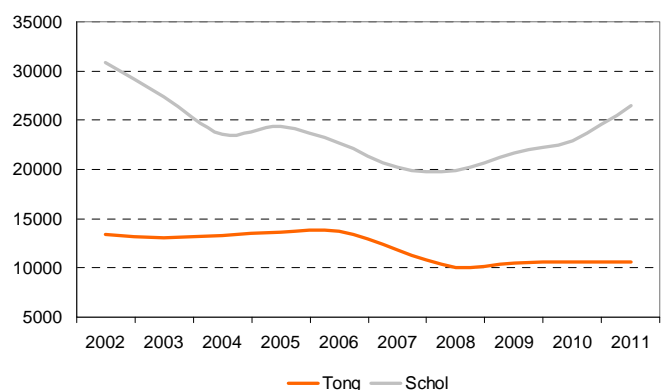
sterk toe, vooral in Oost Azië. Belangrijkste teeltproducten zijn garnalen en witvis (zoals tilapia en pangasius).

Nederland

De Nederlandse visserijindustrie importeert voor € 1,8 mrd (412.000 ton) en exporteert voor € 2,2 mrd (792.000 ton) aan visproducten². De vissersvloot brengt voor bijna € 400 mln (100.000 ton) aan wal. Ongeveer de helft hiervan komt voor rekening van de kottervloot, die vooral actief is in de vangst van platvis (schol en tong). De vangst wordt beperkt door de toegestane visquota. In de periode 2002-2010 nam het totale visquotum met een kwart af (zie figuur 1). In 2011 stijgt het visquotum voor schol weer, dankzij het opgetreden herstel in het scholbestand.

De thuisconsumptie van vis, schaal- en schelpdieren bedroeg in de periode oktober 2009-september 2010 59.000 ton (3,5 kilo per persoon), 4% meer dan het jaar ervoor.

Figuur 1 Nederlands visquotum in tonnen 2002-2011

Bron: Europese Unie

De omzet in de kottervisserij daalde tot en met 2009 ten gevolge van de overwegend negatieve prijstrend (zie figuur 2). Voor tong en in mindere mate garnalen is de prijstrend echter alweer een tijdje positief. Ook de vangsten zijn in 2010 hoger uitgevallen dan in 2009.

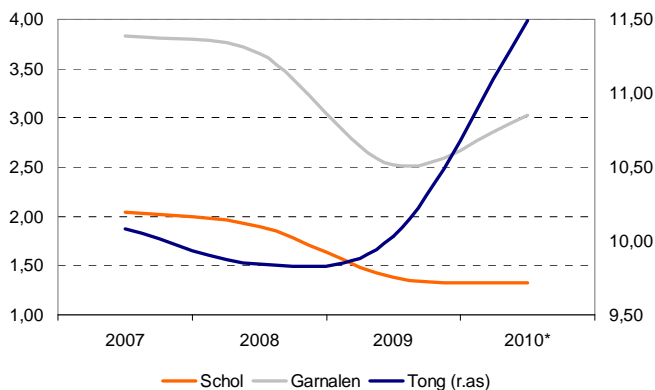
Bij de pelagische visserij, vooral op haring en makreel, steeg de omzet in 2008, maar deze daalde in 2009 en 2010.

De lage stand van de kabeljauw betekende eerder het einde van deze kleine, aparte tak in de visserij.

Steeds hogere kosten drukken rendementen

In de achterliggende jaren heeft de visserij geworsteld met de sterke prijsfluctuaties van de motorbrandstof. De brandstofkosten vormen momenteel ongeveer 30% van de totale kosten. Bij boomkorkotters ligt dit nog hoger. De gemiddelde prijs voor gasolie (vrijgesteld van belasting) was in 2008 € 0,54 en in 2009 € 0,33 per liter. In 2010 is de brandstofprijzen weer aanzienlijk gestegen.

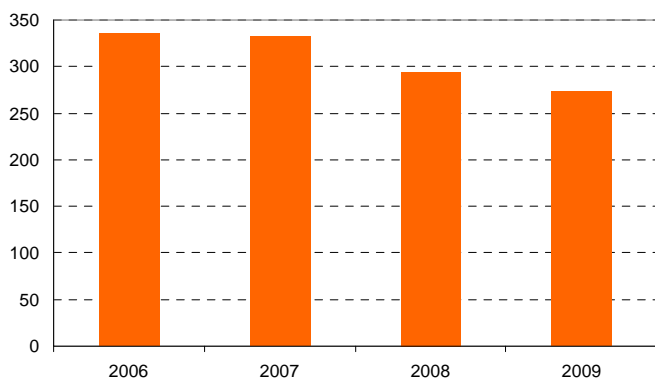
Figuur 2 Prijs (in €/kilo) van tong, schol en garnalen

Bron: CBS; * 2010 tot en met november

Deze hoge kosten zetten de rendementen in de sector sterk onder druk. De uitgaven voor technische kosten (vooral onderhoudskosten) zijn de laatste jaren niet toegenomen. Hierbij spelen echter uitgestelde vervangingsinvesteringen, die in een later stadium terugkomen als achterstallig onderhoud.

Figuur 3 Omzet Nederlandse visafslagen (x mln €)

Bron: CBS

Visafslagen moeten consolideren

In 2008 en 2009 is de omzet van Nederlandse visafslagen gedaald (zie figuur 3). De omvang van vishandel en visverwerking kan echter weer groeien op basis van geïmporteerde (voornamelijk geteelde) vis. De 15 Nederlandse visafslagen zullen moeten consolideren omdat de kosten door de kleine omvang per veiling niet meer in verhouding staan tot de prijs van concurrerende geïmporteerde vis.

In Nederland is tonijn in blik de populairste vis, daarna worden diepgevroren visticks, zalm, pangasius en haring het meest verkocht. Pangasius is op weg om de nummer 1 vis te worden door haar lage prijs en relatief neutrale smaak.

Visserij en duurzaamheid

De visserij staat wereldwijd in de belangstelling vanwege de krimp van vangstvolumes en bedreiging van diersoorten en leefmilieus. Afspraken binnen de EU leiden tot verdere verduurzaming van de sector in de vorm van:

- beperking van bijvangsten,
- verbeterde visserijmethoden,
- verlaging energieverbruik per kg vis.

Het MSC (Marine Stewardship Council) keurmerk wordt steeds meer geadopteerd door de industrie als bewijs van zorgvuldige visserij.

Doordat de capaciteit van de mondiale vissersvloot meer dan twee keer zo groot is als de hoeveelheid vis die de zee kan produceren, wordt ruim de helft van de wateren maximaal bevestigd en is 25% overbevestigd, uitgeput of herstellende van uitputting. Enkele belangrijke commerciële visstanden zoals die van de Noord-Atlantische kabeljauw en de blauwvintonijn vertonen tekenen van sterke terugval.

Masterplan Duurzame Visserij

De Nederlandse visserijsector werkt aan een Masterplan om een radicale vernieuwing en verduurzaming van de kottersvloot op de Noordzee te realiseren, waarbij de bestaande schepen vervangen worden door kleinere, energiezuinige schepen met minder impact op het milieu.

Twee van de initiële vragen zijn wat de vissers met hun 'oude' schepen moeten als de transitie echt door gaat zetten en hoe de financiering van de vernieuwing moet plaatsvinden.

De totale financiering van het Masterplan zou ongeveer € 500 mln belopen. ING meent dat het plan goede ideeën in zich heeft maar dat het plan vooral op individueel niveau uitgevoerd zal worden bij gebrek aan financiering voor het gehele plan ineens.

Financiering

Het financieren is een zaak van individuele beoordeling. Samenwerking (in de keten), organisatiestructuur en management alsook goede interne en externe financiële verslaggeving (liquiditeit- en rentabiliteitsprognoses) zijn van groot belang. Ook het gevoerde automatisering- en marketingbeleid, tracking & tracing evenals voedselhygiënesystemen moeten in orde zijn (denk aan HACCP en dergelijke).

Samenvatting

- De voortdurend hoge olieprijsen hebben ertoe geleid dat een groot deel van de sector thans niet meer rendabel draait. Dit heeft ook gevolgen gehad voor de verwerkende sector.
- Vooral de situatie bij de boomkorkottervisserij blijft zorgelijk, evenals het perspectief voor deze vismethode bij de huidige olieprijsontwikkeling en de twijfels over duurzaamheid bij deze vangstmethode.
- Afgelopen jaren heeft een warme sanering van de kottervloot plaats gevonden met € 30 mln overheidsgeld voor een sloopregeling. De Nederlandse kotters zijn verouderd en moeten op termijn behoorlijk investeren.
- De tot twinrigger omgebouwde boomkorkotters en in het bijzonder de twinriggers die ook kunnen flyshooten lijken wel in staat een redelijke cash-flow te genereren.
- De visverwerking en groothandel rendeert in het algemeen goed door groeiende handelsstromen in vis van Aziatische oorsprong.

Conclusies

- Voor goede rentabiliteit is benutting van een passend quotum van het grootste belang. Binnen het quotum is ruimte voor kwaliteitsverbetering.
- De keuze voor een positie als nichespeler (MSC, Noordzeevis keurmerk etc.) met de bijbehorende focus op toegevoegde waarde (bijv. kwaliteit, verpakking, voorbewerking) lijkt de beste kans voor ondernemers in deze sector (zie ook tabel 1).
- ING zal geen nieuwe financieringen meer verstrekken voor systemen en visserijmethoden die in haar ogen schadelijk zijn voor het ecosysteem zoals de traditionele boomkor.
- Nieuwe financiering wordt op basis van rentabiliteit en duurzaamheid als voorwaarde op basis van plan of strategie beoordeeld. Onder duurzame visserij verstaat ING bedrijven die werken met MSC keurmerk en/of het vangen van de vis met duurzame methoden zoals flyshoot, twinrig, SumWing of pulsvisserij.

Tabel 1 Kansen en bedreigingen voor de visserij

<u>KANSEN</u> <ul style="list-style-type: none">- Verbeteren visserijtechnieken- Selectiever vissen met apparatuur- Verhogen kwaliteit vers aangelande vis- Niche speler in duurzaamheid- Focus op toegevoegde waarde
<u>BEDREIGINGEN</u> <ul style="list-style-type: none">- Drijfnetten: onbedoelde prooien- Sleepnetten: aantasting van de zeebodem- Subsidie aan de visserijsector is soms gericht op onbedoelde groei

Bron: ING

Meer weten?
Kijk op ING.nl/zakelijk
Of bel met

Kees van Vliet,
Sectormanager Visserij
06 55 79 88 31

Henk van den Brink,
Sectoreconoom
020 56 39 506

Wilt u nieuwe publicaties per e-mail ontvangen?
Ga naar ING.nl/economischepublicaties

Disclaimer

De informatie in dit rapport geeft de persoonlijke mening weer van de analist(en) en geen enkel deel van de beloning van de analist(en) was, is, of zal direct of indirect gerelateerd zijn aan het opnemen van specifieke aanbevelingen of meningen in dit rapport. De analisten die aan deze publicatie hebben bijgedragen voldoen allen aan de vereisten zoals gesteld door hun nationale toezichhouders aan de uitoefening van hun vak. Deze publicatie is opgesteld namens ING Bank N.V., gevestigd te Amsterdam en slechts bedoeld ter informatie van haar cliënten. ING Bank N.V. is onderdeel van ING Groep N.V. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. ING Bank N.V. betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijk zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in dit rapport heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING Bank N.V. geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. De informatie in dit rapport kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging. ING Bank N.V. noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Overneming van gegevens uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron wordt vermeld. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten.